

ION VARTA - NEOBOSIT CERCETĂTOR ȘI DASCĂL AL VIITORILOR ISTORICI

Silvia DULSCHI

ABSTRACT

The name of the historian Ion Varta is known not only in among colleagues of profession in the Republic of Moldova, but also in all the Romanian space and even beyond it by virtue of the enormous contribution he has made to the altar of historical truth regarding the history of Romanians in the contemporary period. Ion Varta's name is known to teachers and high school students, because in the history textbooks from which they were inspired, this slave of truth and debt called historian Ion Varta worked with great courage and responsibility. Not being indifferent to the tendentious and speculative interpretations of several crucial events in the history of the nation, he was merciless and determined to bring out the truth in the sight of all. For these reasons, he also launched himself in the political life, becoming a member of the Parliament of the Republic of Moldova from 2005-2009. From the Parliament's rostrum and the scientific forums, he opted for the purification of history from the remnants of totalitarian ideology. Ion Varta is the author of over 160 scientific publications, including 4 monographs, 7 document collections, 8 secondary and high school textbooks, 45 publications abroad.

Keywords: *history of romanians, Parliament, textbooks, historical truth, responsibility.*

Numele istoricului Ion Varta este cunoscut nu doar în mediul colegilor de breaslă din Republica Moldova, ci și în tot spațiul românesc și chiar dincolo de acesta în virtutea aportului enorm pe care l-a avut la altarul adevărului istoric privind istoria românilor din perioada contemporană. Numele lui îl cunosc profesorii și liceenii, deoarece la manualele de istorie, din care s-au inspirat, a muncit cu multă osârdie și responsabilitate acest sclav al adevărului și datoriei care se numește istoricul Ion Varta.

Pentru mine Ion Varta este mai mult decât un savant care realizează și semnează lucrări consacrate istoriei neamului, care face propagarea adevărului istoric prin emisiuni televizate, la radio, în publicații periodice etc.

Pe Ion Varta l-am cunoscut fiind studentă la Facultatea de Istorie și Pedagogie, iar Domnia Sa era lector la Catedra de istorie universală. Cu toate că disciplina pe care o preda Ion Varta era tocmai în anul patru, primele impresii, în calitate de mentor, a avut să le producă la stagiul de practică muzeistică, la care ne ghida. Vizitând muzeele din Chișinău, ne minunam cu toții de erudiția tânărului profesor, care parcă se lua la întrecere cu colaboratorii muzeelor, completând cu multe detalii subiectele despre care aceștia ne vorbeau.

Lectorul Ion Varta se deosebea de alți profesori ai facultății prin felul său de a fi. Era foarte liniștit, vorbea calm, într-un limbaj profesionist, corect și accesibil. După toată delicatețea și corectitudinea omniprezentă se ascundeau voința și principialitatea unei personalități, care s-a făcut cunoscută publicului larg în perioada când s-a implicat în viața politică și lupta pentru apărarea și promovarea valorilor istorice autentice.

Revenind la anii studenției, nu pot să nu remarc lecțiile foarte-foarte bogate în informații, dar și modalitatea de abordare a subiectelor, lăsând suficient spațiu și pentru discuție, și pentru polemică științifică. În special, aveam deschiderea profesorului pentru exprimarea propriei opinii și eram stimulați atunci când începeau dezbaterile.

Din păcate, plecarea Domniei Sale la studii de doctorat a făcut să se întrerupă comunicarea noastră pentru o perioadă mai îndelungată.

Dar, așa cum adesea se întâmplă, multe lucruri se produc la voia sorții. În august 2001, venind la Institutul de Istorie al Academiei de Științe pentru a mă documenta privitor la studiile de doctorat, am dat de domnul Varta, care pe atunci era cercetător științific coordonator și șef al Secției istorie modernă și care s-a oferit să-mi fie conducător de doctorat.

Și aici, din nou, am simțit acea putere de gândire și responsabilitate istorică pentru fiecare cuvânt, pentru fiecare nume, pentru fiecare faptă rostită public sau tipărită într-un articol științific. Meticulozitatea, verificarea surselor, cântărirea fiecărei fraze puse în text au fost lucrurile care, pe parcursul întregii perioade a studiilor de doctorat, a insistat să mi le altoiască Ion Varta, deja în calitate sa de conducător științific. Activitatea domniei sale nu se reducea doar la indicații metodice sau la viziuni conceptuale asupra materialelor prezentate. Fiecare frază, fiecare pagină erau citite cu multă atenție și cu intervenții necruțătoare, în cazul în care ideile nu erau suficient de argumentate sau faptele relevante nu aveau suficientă acoperire izvoristică.

Spiritul de responsabilitate pentru tot ce face ar fi o trăsătură care îl distinge pe Ion Varta pe întreg parcursul vieții. Tot ce a făcut și continuă să facă lasă în urma sa simbolul calității.

O trăsătură deosebită care nu poate fi trecută cu vederea este dragostea pe care o are pentru soție, cu care a semnat mai multe manuale de istorie pentru gimnaziile și liceele din țară, și pentru cele două fiice, Elena și Maria.

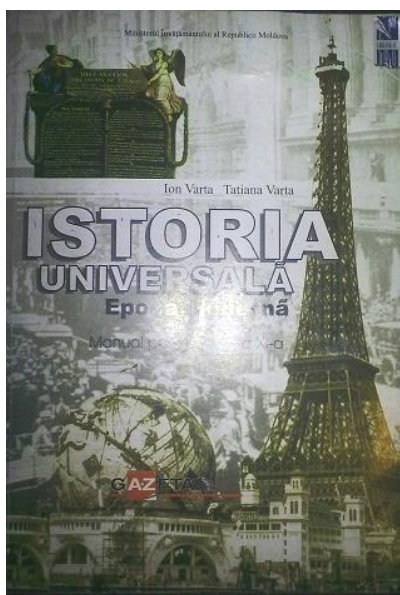
* * *

S-a născut Ion Varta la 8 decembrie 1958 în s. Larga, raionul Briceni.

Dragostea de istorie a făcut ca această pasiune să se transforme într-o meserie pe care o servește până în prezent. În 1982 a absolvit Facultatea de Istorie a Universității de Stat din Chișinău. După patru ani de activitate la Facultatea de Istorie și Pedagogie a Institutului Pedagogic de Stat „Ion Creangă” și-a continuat studiile în cadrul Institutul de Slavistică și Balcanistică al Academiei de Științe a Federației Ruse (anii 1986–1989), unde a realizat și a susținut teza de doctor (candidat) în științe istorice, avându-l în calitate de conducător științific pe Vladlen Vinogradov, specialist cu renume în balcanistică și istorie a românilor.

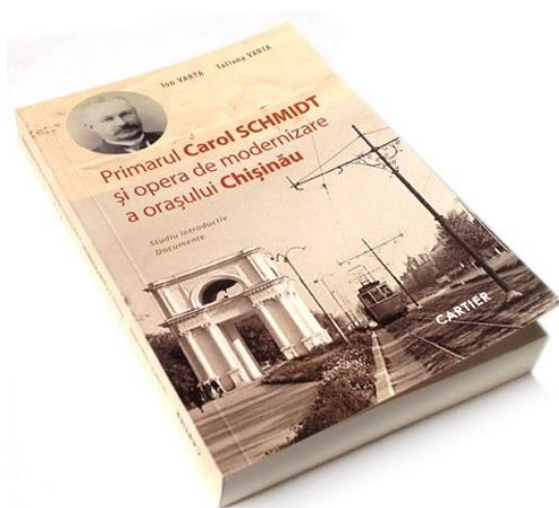
A revenit în Moldova în perioada marilor schimbări: atribuirea limbii române a statutului de limbă de stat, declararea suveranității și independenței. Atunci istoricul Ion Varta s-a avântat cu sacrificiu la completarea lacunelor în materie de istorie a românilor pentru segmentul educațional preuniversitar, trudind împreună cu partenerul său de viață – doamna Tatiana Varta – asupra manualelor de istorie.

Nefiind indiferent față de interpretările tendențioase și speculative ale mai multor evenimente cruciale din istoria neamului, a fost necruțător și hotărât în scoaterea adevărului în văzul tuturor. Tot din aceste motive s-a lansat și în viața politică, devenind deputat în Parlamentul Republicii Moldova în perioada 2005–2009. De la tribuna Parlamentului și la forurile științifice a optat pentru purificarea istoriei de rămășițele ideologiei totalitariste.

Preocuparea pentru sursele istorice autentice și necesitatea păstrării și valorificării acestora l-au plasat pe Ion Varta în funcția de Director General al Serviciului de Stat al Arhivelor, în prezent Agenția Arhivelor, funcție deținută până în vara anului 2019.

Ion Varta este autor a peste 160 de publicații științifice, inclusiv 4 monografii, 7 culegeri de documente, 8 manuale gimnaziale și liceale, 45 de publicații peste hotare.

Pentru activitatea sa prodigioasă în calitate de cercetător și popularizator al istoriei neamului, Ion Varta s-a învrednicit de mai multe distincții: Premiul „Eudoxiu Hurmuzachi” al Academiei Române (2000), multiple premii ale saloanelor de carte și ale săptămânalului *Literatura și Arta*.

Pentru noi, absolvenții Facultății de Istorie și Pedagogie, Ion Varta este persoana care ne-a cultivat dragostea de istorie prin maniera sa de predare, inteligența și tactul pedagogic.

LISTA AUTORILOR

1. **BODAREU Galina**, lector universitar, Catedra de istorie și geografie, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău; e-mail: bviorel@yandex.ru; absolventă a facultății, promoția anului 1992.
2. **BOLDUMA Viorel**, lector universitar, Catedra de istorie și geografie, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău; e-mail: bviorel@yandex.ru; absolvent al facultății, promoția anului 1996.
3. **BURLACU Valentin**, dr. în istorie, conf. univ., Catedra de istorie și geografie, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău; e-mail: burlacu.valentin59@yahoo.com; absolvent al facultății, promoția anului 1981.
4. **BUZINSCHI Elena**, dr. în pedagogie, conf. univ., Catedra de istorie și geografie, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău; e-mail: nutel@list.ru
5. **CALMOI Gheorghe**, Șeful Arhivei Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” din Chișinău.
6. **CEPRAGA Lucia**, dr., conf. univ., Academia de Studii Economice din Moldova; e-mail: cepragalucia@gmail.com.
7. **CHICU Silvia**, dr. în istorie, conf. univ., șefa Secției cercetare științifică și relații internaționale, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău; e-mail: silviachicu@yahoo.com; absolventă a facultății, promoția anului 1992.
8. **COTIUCANU Olesea**, master în istorie, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău; e-mail: oleseacotiucanu@gmail.com; absolventă a facultății, promoția anului 2019.
9. **DAMIAN Victor**, dr. în istorie, cercetător științific, Centrul de etnologie, Institutul Patrimoniului Cultural; e-mail: vistormd-ru@mail.ru; absolvent al facultății, promoția anului 2002.
10. **DULSCHI Ion**, dr., conf. univ., șeful Departamentului masterat, Academia de Administrare Publică; e-mail: dulschi@mail.ru; absolvent al facultății, promoția anului 1987.
11. **DULSCHI Silvia**, dr., conf. univ., șef Direcție știință și doctorat, Academia de Administrare Publică; e-mail: silvia_moldovan@mail.ru; absolventă a facultății, promoția anului 1987.
12. **ENACHI Valentina**, dr. în istorie, conf. univ., șefa Catedrei de științe ale comunicării, Universitatea de Studii Europene; e-mail: valentina_enachi@yahoo.com; absolventă a facultății, promoția anului 1980.
13. **GHERGHELEGIU Alexandru**, master în istorie, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău; e-mail: sasa_gherghelegiu@mail.ru; absolvent al facultății, promoția anului 2015.
14. **GRĂDINARU Natalia**, dr. în istorie, cercetător științific superior, secretar științific al Institutului Patrimoniului Cultural; e-mail: gradinarunatalia@gmail.com; absolventă a facultății, promoția anului 2001.
15. **IARMULSCHI Vasile**, dr. în istorie, cercetător științific, Institut für Prähistorische Archäologie, Freie Universität Berlin, Germania; e-mail: vasile.iarmulschi@gmail.com; absolvent al facultății, promoția anului 2005.
16. **LAPOȘINA Emilia**, dr. în psihologie, conf. univ., șefa Secției asigurarea calității și dezvoltare curriculară, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău; e-mail: emilia.laposina@gmail.com
17. **LISNIC Angela**, dr. în istorie, conf. univ., Catedra de istorie și științe sociale, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău; e-mail: alisnic2009@gmail.com; absolventă a facultății, promoția anului 1988.
18. **NAGNIBEDA-TVERDOHLEB Tatiana**, dr. în pedagogie, Directoarea Liceului „Al.I. Cuza”, Chișinău; e-mail: tnagnibeda@gmail.com; absolventă a facultății, promoția anului 1982.

19. **NASTAS Eugenia**, master în științe umanistice, profesoară de educație pentru societate, Liceul teoretic „S. Haret”, Chișinău; e-mail: eugenia.cric@gmail.com; absolventă a facultății, promoția anului 2018.
20. **NOROC Larisa**, dr. în istorie, conf. univ., șefa Catedrei de istorie și geografie, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău; e-mail: larisa.noroc@gmail.com; absolvent al facultății, promoția anului 1995.
21. **POGOLȘA Lilia**, dr. hab. în pedagogie, dr. în istorie, profesor universitar, Directorul Institutului de Științe ale Educației; e-mail: pogolsha_lilia@yahoo.com; absolventă a facultății, promoția anului 1986.
22. **POPESCU Maria** dr. în psihologie, lector universitar, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău; e-mail: popescumar22@gmail.com.
23. **PRISAC Lidia**, dr. în istorie, cercetător științific, Centrul de Etnologie, Institutul Patrimoniului Cultural; e-mail: lidiaprisac@mail.ru
24. **SAMOILENCO Valentina**, profesoară de educație pentru societate, Liceul teoretic „A.I. Cuza”, Chișinău; e-mail: samoilencovalentina@gmail.com; absolventă a facultății, promoția anului 1981.
25. **SAVIȚCHI Corina**, lector universitar, Catedra de istorie și geografie, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău; e-mail: savecorina@mail.ru; absolventă a facultății, promoția anului 1995.
26. **SIREȚANU-ROMAN Elena**, educatoare la grădinița 123, Chișinău; e-mail: roman.elena1955@gmail.com; absolventă a facultății, promoția anului 1983.
27. **SÎRBU Ghenadie**, dr. în istorie, cercetător științific, Centrul de arheologie, Institutul Patrimoniului Cultural; e-mail: ghen_a_ipc@yahoo.com; absolvent al facultății, promoția anului 2007.
28. **SÎRBU Livia**, cercetător științific, Centrul de arheologie, Institutul Patrimoniului Cultural; e-mail: livermur@yahoo.com; absolventă a facultății, promoția anului 2008.
29. **SÂRBU Liuba**, Commissionné Scolaire *Marie Victorin*, Montreal, Canada; e-mail: liubov23@yahoo.com; absolventă a facultății, promoția anului 2003.
30. **SOLOVEI Rodica**, dr. în istorie, conf. univ., Catedra didactica disciplinelor școlare, Institutul de Științe ale Educației; e-mail: rodicasolovei@yahoo.com; absolventă a facultății, promoția anului 1989.
31. **ȘENDREA Veaceslav**, profesor de istorie și geografie, Director adjunct pentru instruire, Gimnaziul nr. 86, Chișinău; e-mail: sendreav@gmail.com; absolvent al facultății, promoția anului 2002.
32. **TVERDOHLEB Aureli**, prodecan, lector universitar, Catedra de istorie și geografie, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău; e-mail: aurel.tverdohleb@yahoo.com; absolvent al facultății, promoția anului 1982.
33. **URSU Valentina**, dr. în istorie, conf. univ., directorul proiectului științific instituțional *Patrimoniul cultural național și universal în sistemul educațional*, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău; e-mail: ursuvalentina@yahoo.com; absolventă a facultății, promoția anului 1981.
34. **VACARCIUC Daniela**, profesoară de istorie, gr. did. superior, Directoarea Liceului teoretic „Vasile Alecsandri” din Chișinău; e-mail: danielavacarciuc@mail.ru
35. **VICOL Nelu**, dr. în filologie, conf. univ., director-adjunct al Institutului de Științe ale Educației; e-mail: iseneluvicol@gmail.com.
36. **XENOFONTOV Ion Valer**, dr. în istorie, cercetător științific coordonator, Biblioteca Științifică (Institut) „Andrei Lupan”; e-mail: ionx2005@yahoo.com.